

مازندران در عصر ناصری

بر اساس دستورالعمل کتابچه دیوانی ۱۲۹۰ ق

دکتر علی رضائی
مالم ح. مین زاده سورشجانی

رسانش نوین، ۱۳۹۶

سرشناسه	: رضانی پاچی، علی، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: مازندران در عصر ناصری: بر اساس دستورالعمل کتابچه دیوانی ۱۲۹۰ق/
	: علی رضانی، سالم حسین زاده سورشجانی.
مشخصات نشر	: تهران: رسانش نوین، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ ص.: جدول؛ ۱۲/۵×۲۱/۵ سم
شابک	: 978-600-7792-97-1
نوع فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: مازندران -- تاریخ -- قرن ۱۲ ق.
موضوع	: Mazandaran (Iran: Province) -- History -- 19th century
موضوع	: مازندران -- تاریخ -- اسناد و مدارک
موضوع	: Mazandaran (Iran: Province) -- History -- Sources
موضوع	: ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۲۲۲ ق.
موضوع	: Iran -- History -- Qajars, 1779 - 1925
شناسه افزوده	: حسین زاده سورشجانی، سالم، ۱۳۵۰ -
رده بندی کنگره	: ۳۹۶ DSRT۰۵۲/الف/۲۳۰۰۵۲
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۰۳۲۷۰

تهران: خیابان کریم خان زند، ابتدای میرزای شیرازی، شمال، ۸، طبقه ۲، واحد ۹.
تلفن: ۹۱۳۱ ۰۹۱۲ - ۸۸۹۳۲۶۵۵ - rasaneh.puv@gmail.com

مازندران در عصر ناصری

بر اساس دستورالعمل کتابچه دیوانی ۱۲۹۰ق

دکتر علی رضانی پاچی
سالم حسین زاده سورشجانی

طرح جلد و صفحه آرایی: علیرضا علی نژاد

ناشر: رسانش نوین

لینوگرافی: فیلم گرافیک

چاپ: متین

صحافی: ولیعصر

چاپ اول، تهران، ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۱ - ۹۷ - ۷۷۹۲ - ۶۰۰ - ۹۷۸

قیمت ۱۱۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۳	کتابچه‌ی دستورالعمل
۱۴	ارزش کتابچه‌های دستورالعمل
۱۶	کتابچه دستورالعمل مازندران
۱۶	سیاق
۱۷	ریشه‌های تاریخی سیاق
۱۸	مزایای سیاق‌نویسی
۱۸	کتب سیاق
۱۹	فهرستی از کتب سیاق در دوران قاجار
۲۰	اوزان و مقادیر
۲۵	واحدهای اندازه‌گیری در عصر قاجار
۲۹	مناطق جغرافیای مازندران
۳۵	سکه

۳۶	انواع ضرب سکه
۳۶	سکه‌های چکشی
۳۷	سکه‌های ماشینی یا چرخ‌ی
۳۷	ضرابخانه‌های مازندران
۳۸	ضرابخانه‌های آمل و ساری
۳۸	ضربخانه‌ی شهمار (پریم)
۳۸	ضربخانه‌ی فریم
۳۹	ضربخانه‌ی بارفروش
۳۹	سکه‌های ایران قاجار
۳۹	شاخص‌ترین و جدیدترین سکه‌ها در عهد قاجار
۴۰	اصطلاحات نظامی
۴۷	متن بازنویسی شده کتابچه
۴۷	فرد اول
۴۹	فرد دوم
۵۲	فرد سوم
۵۵	فرد چهارم
۵۸	فرد پنجم
۶۰	فرد ششم
۶۲	فرد هفتم
۶۳	فرد هشتم
۶۶	فرد نهم
۷۰	فرد دهم
۷۴	فرد یازدهم
۸۰	فرد دوازدهم
۸۱	فرد سیزدهم
۸۶	فرد چهاردهم

۹۱.....	فرد پانزدهم
۹۳.....	فرد شانزدهم
۱۰۰.....	فرد هفدهم
۱۰۷.....	فرد هجدهم
۱۱۰.....	فرد نوزدهم
۱۱۲.....	فرد بیستم
۱۱۳.....	فرد بیست و یکم
۱۱۵.....	فرد بیست و دوم
۱۱۹.....	فرد بیست و سوم
۱۲۴.....	فرد بیست و چهارم
۱۲۵.....	فرد بیست و پنجم
۱۲۶.....	فرد بیست و ششم
۱۲۹.....	فرد بیست و هفتم
۱۳۰.....	فرد بیست و هشتم
۱۳۲.....	فرد بیست و نهم
۱۳۴.....	فرد سی ام
۱۳۷.....	فرد سی و یکم
۱۴۰.....	فرد سی و دوم
۱۴۱.....	فرد سی و سوم
۱۴۴.....	فرد سی و چهارم
۱۴۷.....	فرد سی و پنجم
۱۵۱.....	فرد سی و ششم
۱۵۴.....	فرد سی و هفتم
۱۵۶.....	فرد سی و هشتم
۱۵۸.....	فرد سی و نهم
۱۶۰.....	فرد چهلم

۱۶۲	 فرد چهل و یکم
۱۶۴	 فرد چهل و دوم
۱۶۶	 فرد چهل و سوم
۱۶۸	 فرد چهل و چهارم
۱۷۰	 فرد چهل و پنجم
۱۷۱	 فرد چهل و ششم
۱۷۳	 فرد چهل و هفتم
۱۷۴	 فرد چهل و هشتم
۱۷۵	 فرد چهل و نهم
۱۷۸	 فرد آخر
۱۸۱	 منابع
۱۸۵	 تصاویر

مقدمه

اسناد تاریخی یکی از مهم‌ترین منابع پژوهشی‌های تاریخی به شمار می‌روند. این اسناد از دوران فتح‌علی‌شاه به صورت آرشیو در اداره بیوتات دربار نگهداری می‌شد. در زمان ناصرالدین‌شاه علاوه بر اسناد تاریخی اسناد وزارت امور خارجه و مالی نیز در آرشیو دولت اضافه گردید. یکی از این منابع «کتابچه‌های دستورالعمل ولایات» در دوره قاجار هستند. بازخوانی و پژوهش در این کتابچه‌ها می‌تواند راهگشای مسیری تازه برای شناخت هر چه بهتر تحولات اقتصادی و اجتماعی در دوره قاجار باشد.

مستوفیان، مسئول تهیه این کتابچه بودند و باید تا قبل از عید نوروز تنظیم و در اختیار صدراعظم و پادشاه قرار می‌دادند. اهمیت این کتابچه‌ها از نظر دبیران، رجالی، نظامی، محلی و مکانی (جغرافیایی) است و کمک شایانی به تاریخ ایران می‌کند.

کتابچه‌ی پیش رو «کتابچه‌ی دستورالعمل مازندران» است که در سربرگ کل صفحات آن، سنه تحانوی‌ئیل (سال ۱۲۹۰ ق) و حدالمرز مازندران تکرار شده و محاسب آن «میرزا محمد ولی مستوفی مازندرانی» است. این کتابچه به خط سیاق و در ۴۹ فرد تنظیم و از سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی تهیه گردیده است. پس از بازخوانی مطالب اولیه آن در ابتدای کتاب توضیح داده شد تا مطالب سیاق برای خوانندگان قابل فهم باشد.

جا دارد از ریاست محترم سازمان کتابخانه‌های آستان قدس رضوی، جناب آقای زاهدی؛ مدیر اسناد و مطبوعات، دکتر ابوالفضل حسن آبادی و مدیریت محترم کتابخانه و پژوهشکده ساری‌شناسی سپاس‌گزاری نمایم که اگر راهنمایی‌ها و حمایت ایشان نبود این کتاب به سرانجام نمی‌رسید. همچنین، از دوست و همکارم آقای دکتر احمد زیار لاریمی و تمامی همکاران مرکز اسناد مازندران و همکاران دفتر مطالعات و پژوهش تاریخ و فرهنگ مازندران خانم‌ها: اعظم خورشیدی، صبا معاش ثانی، زینب شهبانی و ویراستار محترم خانم سیده فاطمه حسینی کمال تشکر را دارم.

دکتر علی رمضانی پاچی
سالم حسین‌زاده سورشجانی